

Epizteln beskriver denna gång en misstanke om paratuberkulos, två utredningar av epizootimisstan-

kar i fjäderfäbesättningar och ett konstaterat fall av rots hos en häst i Tyskland.

Texten är sammanställd av Madeleine Gertzell, Jordbruksverket.

MISSTANKE OM PARATUBERKULOS

En djurägare till en tioårig Herefordko, som en tid haft diarré och magrat av, kontaktade sin veterinär som utifrån symtombilden misstänkte paratuberkulos. Länsveterinär och SVA kopplades in och Jordbruksverket fattade sedan beslut om provtagning enligt epizootilagen. Misstankegraden var låg och dagen efter provtagningen kunde misstanken avskrivas efter en PCR-analys av träcken.

PCR kan i dessa fall ersätta traditionell odling av bakterien som analysmetod. Detta är en stor fördel då odlingen tar flera månader eftersom bakterien är extremt långsamväxande.

Paratuberkulos konstaterades i Sverige senast 2005 och alla fall i Sverige de senaste 25 åren har varit knutna till import av avelsdjur av kött-ras. Före 1990-talet hade inte sjukdomen påvisats i landet på flera decennier. Nötkreatur och även får och getter provtas fortfarande vid införsel och import. Sedan 1998 finns också ett kontrollprogram bland kött-rasbesättningarna som drivs av Svenska djurhälsovården.

Varje år uppkommer en handfull kliniska misstankar om paratuberkulos. Paratuberkulos är en epizootisjukdom och den veterinär som misstänker sjukdomen ska rådgöra med SVA och kontakta länsstyrelsen och Jordbruksverket. Jordbruksverket betalar då för provtagning och analys om detta bedöms nödvändigt för att utesluta misstanken.

EPIZOOTIMISSTANKAR I FJÄDERFÄ-BESÄTTNINGAR

I en flock med 18 veckor gamla unghöns sågs

rörelsestörningar, hälla, hängande vingar och andningsproblem, vilket gav upphov till misstanke om epizootisjukdom. SVA kunde senare avfärda misstanken utifrån tagna prover. Alternativ diagnos var Mareks sjukdom och vid den histologiska undersökningen konstaterades neurit och non-purulent encefalit vilket stödjer den diagnosen.

En annan misstanke uppkom samtidigt i en annan besättning då en värphönsflock drabbats av kraftigt minskad äggproduktion sedan en vecka utan att visa andra symtom på sjukdom eller ökad dödlighet. Själv döda djur hade obducerats tidigare i veckan utan att ge en samlad bild. I denna besättning togs blodprover och svabbprover från ett flertal djur, eftersom de sjuka djuren var svåra att identifiera i brist på mer specifika symtom. Proverna analyserades och utföll med negativa resultat.

UPPDATERING OM HÖGPATOGEN AVIÄR INFLUENSA I EUROPA

Situationen i Europa vad gäller fågelinfluensa är osäker. Sedan november 2014 har flera fall av högpatogeten aviär influensa (HPAI) av subtyp H5N8 påvisats hos tamfåglar i Tyskland, Nederländerna, Storbritannien och Italien. Dessutom har viruset påvisats hos vilda fåglar i Tyskland och Nederländerna. De vilda fåglarnas roll i smittspridningen är dock fortsatt oklar. Dessutom har fynd av HPAI H5N1 i en hobbybesättning och hos flera vilda fåglar rapporterats från Bulgarien, liksom flera utbrott hos fjäderfä i Israel. Efter utbrotten i Bulgarien bedömde SVA att sannolikheten för att svenska

■ ■ Telefonnumret till SVAs epizootologjour är 018-67 40 01.

■ ■ Detta nummer kan enbart användas då SVAs växel är stängd, dvs utanför ordinarie arbetstid. Epizootijouren ger råd och hjälp till veterinärer vid misstanke om epizootisjukdom. Provsvar eller allmänna råd kan inte ges på detta nummer.

fjäderfån ska utsättas för fågelinfluensa som låg, vilket dock är högre än normalt. Jordbruksverkets beslut om höjda skyddsnivåer för fjäderfå och andra fåglar i fångenskap i Sverige kvarstår därför (13 februari). Med implementerad skyddsnivå 2 bedöms sannolikheten till mycket låg.

ETT FALL AV ROTS I TYSKLAND

Ett något förbryllande fall av rots hos en till synes frisk sjuårig häst från Niedersachsen i Tyskland rapporterades till EU (ADNS) den 12 januari 2015. Rots (engelska: glanders) är en mycket allvarlig och höggradigt smittsam zoonos som orsakas av bakterien *Burkholderia mallei*. Rots var en plåga i Europa förr, t ex rapporterades Storbritannien flera tusen hästfall årligen mellan 1880–1910, men idag förekommer den framför allt i länder utanför EU. Det har förekommit att resande hästar har spridit smittan. Hästdjur, kameler, olika karnivor, getter och människa kan infekteras.

Den aktuella hästen hade vistats i Tyskland sedan födseln och stått i en exportkarantän sedan november 2014. Den testades inför en export till tredjeland. Tyskland har enligt uppgift inte haft något inhemskt fall av rots sedan 1955. En importhäst i Tyskland som kom till

Ett fall av rots hos en till synes frisk sjuårig häst från Tyskland rapporterades till EU i januari 2015. Denna historiska bild visar en häst med rots där upphöjda, runda, fasta hudknutor uppträder längs lymfbanorna. Illustration: *Spezielle Pathologie und Therapie der Haustiere*, 1913.

EU från Brasilien var dock positiv för rots 2006.

I det nu aktuella fallet påvisades antikroppar mot rotsbakterien i serum med komplementbindningstest och immunblot. Ett andra blodprov gav samma resultat. Hästen avlivades och genomgick obduktion. Organen var bakteriologiskt negativa. Undersökningen av hudprover med immunhistologiska metoder visade osäkra resultat, men med PCR-undersökning kunde infektion med *B mallei* bekräftas. Den drabbade karantänsanläggningen fick restriktioner efter det första positiva serologiska testet (1 december 2014). Alla andra hästar i anläggningen undersöktes tre gånger med negativt resultat. Den 27 januari var smittreningen klar. En utredning pågår om varifrån smitta kan ha kommit.

Vid rots hos hästdjur är tidiga symtom ospecifika, de kan t ex bestå av seröst näsflöde, avmagring, nedsatt aptit och ödem. Därefter blir näsflödet mer mukopurulent och käklymfknutorna kan bli förstörade. Upphöjda, runda, fasta hudknutor uppträder längs lymfbanorna och spricker med varbildning. Sår i näslehhinnan förekommer, som läker med typiska stjärnformade ärr. Pneumoni, hosta och illaluktande näsflöde kan förekomma. Liknande skador har beskrivits hos kameldjur. Kroniska fall visar avmagring och glanslös hårrem. Kroniskt infekterade hästar med eller utan symtom kan vara smittbärare i flera år. Smittan kan spridas direkt och indirekt via kontaminerad miljö. Det finns inget vaccin mot sjukdomen och behandling av djur är inte aktuellt.

Eftersom det kommer en del hästar till Sverige från andra EU-länder, ibland med tredjelandsursprung, kan det vara bra att hålla även ovanliga diagnoser i minnet. Särskilt om det finns en osäker dokumentation om hälsostatus i samband med införsel och import. Sjukdomen rots är anmälningspliktig. Skulle klinisk misstanke om rots uppstå ska man som veterinär isolera djuret och ta direktkontakt med länsveterinären samt tjänsteman i beredskap på Jordbruksverket eller SVA. Man ska inte börja ta prover förrän man fått instruktioner om hur det ska gå till, eftersom det är hög risk för zoonotisk smitta från djuren, deras kroppsvätskor och utandningsluft. Skyddskläder med handskar och ansiktsskydd ska användas för den som hanterar djuret. Om man tror att man har blivit exponerad för smitta ska läkare genast kontaktas. ■